

Beheerkaarten stellen beschermde en bedreigde vlindersoorten veilig voor EPR-bestrijdingsmiddelen

Vlinderstichting waarschuwt 'niet het kind met het badwater weggooien'

Waar de boombeheerder angstvallig voorzorgmaatregelen wil nemen tegen gevaar voor de volksgezondheid, heeft de Vlinderstichting andere belangen: het in stand houden van de vlinderpopulatie. Om ervoor te zorgen dat in de EPR-bestrijding geen onnodige slachtoffers vallen, heeft de Vlinderstichting beheerkaarten opgesteld, met daarop alle bedreigde soorten die op en bij eiken voorkomen. De Vlinderstichting wil beheerders en boomverzorgers tijdens dit symposium met klem aanraden om de kaart ter hand te nemen bij de strijd tegen EPR-overlast.

Auteur: Karlijn Raats

Kars Veling schetst kort de geschiedenis van de invasie van de eikenprocessierups: "De eikenprocessierups kwam sinds eind jaren '80 ons land al binnen. Maar toen veroorzaakte hij nog geen plaag of overlast. Er waren sporadisch meldingen. Sinds 1995 ontstonden er problemen. Die werden niet zozeer veroorzaakt door ware gezondheidsproblemen, als wel door de angst ervoor. "De Tour de France startte in 2005 in 's Hertogenbosch. Langs de wegen viel toen eikenprocessierups waar te nemen. Het publiek had daar angst voor. Van oudsher waren er namelijk al anekdotische verhalen bekend van problemen door de brandharen van de eikenprocessierups. Bijvoorbeeld over houthakkers die onder boom

hadden zitten eten en gestikt waren door haren in de keel. Daadwerkelijke gezondheidsproblemen zijn mij persoonlijk niet echt bekend, maar natuurlijk zijn die er wel. Bij de Vlinderstichting deden we de anekdotische verhalen in 1995 nog af als indianenverhalen. We hebben toen een nest binnengehaald en binnen neergelegd om te kunnen fotograferen. Na een week liep al het personeel zich te krabben. We hebben er om moeten lachen, maar het was tevens een teken dat de haren geen goed deden."

Bebouwing

De eikenprocessierups komt van oudsher voor in Midden- en Zuid-Europese landen en heeft zich

"De leefomstandigheden

zijn voor

EPR goed

door heel

Nederland"

het afgelopen decennium noordwaarts verplaatst. Volgens Kars Veling vormt de rups in het zuiden geen tot weinig problemen, omdat daar minder bebouwing is. Ook kent men daar de dennenprocessierups, die evenmin grote overlast veroorzaakt. "Hier in het dichtbevolkte Nederland zijn de wegen en fietspaden in de buurt van bebouwing bezaaid met eiken. Nederland kent dus veel inwoners en veel eiken per vierkante kilometer", verklaart Veling.

EPR is unstoppable and here to stay.

"Ten eerste zijn er geen natuurlijke barrières die de opmars van EPR kan stoppen. Eerste meldingen van eikenprocessierups kunnen soms locaties betreffen die dertig of veertig kilometer van nesten afliggen. De hele jonge rupsen worden met de wind meegevoerd, maar het is niet zeker of deze eenlingen overlevingskansen hebben. Hoogstens een negatieve winterperiode kan een negatieve invloed hebben op uitbreiding van de populatie van de soort. Maar in een gunstige zomer kan de soort zich weer verder uitbreiden. De omstandigheden zijn overal goed in Nederland; tot op de Waddeneilanden komen eiken voor. En het klimaat verandert zich ten gunste voor populatie-toename."

"Doel is om de
gemarkeerde
gebieden te
vermijden met
bestrijdingsmiddelen
die schade brengen
aan bedreigde
vlinders"

Beheerkaarten

In opdracht van verschillende Nederlandse provincies heeft de Vlinderstichting beheerkaarten gemaakt waarop de bedreigde vlindersoorten staan vermeld. Doel is om deze gebieden te vermijden met bestrijdingsmiddelen die schadelijk voor ze zijn.

Veling: "De werking van een bacteriepreparaat werkt niet alleen op eikenprocessierupsen, maar

ook op alle andere rupsen. En niet alleen rupsen in de boom, maar ook rupsen die eronder zitten, of die in de berm zitten. De Vlinderstichting heeft daarom de stelling ingenomen 'Spuiten kan, maar doe dat alleen in probleemsituaties waar mensen bijeen komen, zoals bij scholen of in recreatieve gebieden en langs fietspaden. Het is veel minder opportuun om langs provinciale wegen te spuiten. De beheerkaart geeft aan op welke plekken Europees beschermde soorten voorkomen. Dat zijn maar hele kleine gebieden. Rode lijst-soorten zijn 'bedreigde tot kwetsbare soorten'. Dit betreft wat grotere gebieden. Hier geldt: alleen spuiten in hoognodige gevallen of beter nog: bestrijd daar mechanisch door de nesten of rupsen op te zuigen, of thermisch door te verbranden. Het idee van EPR kwijtraken door spuiten, is een idefix. Al raak je EPR-vrij als gemeente, wanneer jouw buurtgemeente EPR houdt, kun je binnen de kortste keren de rupsen weer terugvinden bij jezelf."

Sommige beheerders zullen moeite hebben om bedreigde soorten te vinden. Waarom zouden ze dan niet alsnog gaan spuiten? De volksgezondheid staat immers op het spel. Dit is een vraag die Kars Veling zeer nuttig vindt. Volgens hem bestaan er veel misverstanden over, waardoor hij graag op het symposium in een lezing advies komt geven aan boombeheerders die met vragen zitten. "De beheerder moet ervan uit gaan dat hij deze bedreigde soorten zelf niet zal vinden. Zeker niet met het blote oog en vanaf de grond. Het Pimpernelblauwtje zit bijvoorbeeld onder de grond. Of de rupsjes zitten hoog in de boom. De boom wordt echter in zijn geheel bespoten, dus

Kars Veling is medewerker bij De Vlinderstichting

dan sterven zij. De beheerder moet er ook vanuit gaan dat deze aangegeven soorten ook daadwerkelijk in de boom zitten. Op zijn minst zijn ze er twee tot drie jaar geleden waargenomen, tot binnen een straal van 250 meter van de boom." De beheerkaarten zijn beschikbaar via internet. Nog niet heel Nederland staat daarop ingetekend. De noordelijke provincies hebben nog geen opdracht gegeven om de aanwezigheid van bedreigde en beschermde vlindersoorten aan te geven. Deze provincies hebben sinds kort pas overlast van eikenprocessierups. "Maar het zal niet lang meer duren voordat ook zij ons zullen verzoeken ook voor hun provincies een inventarisatie te maken."

